

Univers Pedagogic

33 (1010),
24 septembrie 2026

Săptămânalul pedagogilor din toată țara!

pro

ȘCOLILE VOR TRECE DIN 2027 LA UN NOU SISTEM DE ADMINISTRARE

Agențiile Teritoriale pentru Educație (ATE) vor prelua atribuțiile direcțiilor raionale și municipale de învățământ, iar școlile vor fi finanțate direct din bugetul de stat. Ministerul Educației și Cercetării pregătește o nouă arhitectură de administrare a învățământului general. Actualele direcții raionale și municipale de educație urmează să fie înlocuite, treptat, de Agenții Teritoriale pentru Educație, care vor prelua administrarea școlilor și responsabilitățile legate de personal, finanțare, patrimoniu, transport și incluziune.

Mecanismul tranziției este stabilit într-un proiect de Hotărâre a Guvernului aflat în avizare. Documentul prevede transferul responsabilităților, personalului, documentelor, bunurilor și contractelor către noile agenții,

cu scopul de a evita întreruperi de activitate la instituțiile de învățământ.

Prima etapă începe la 1 ianuarie 2027, când ATE vor prelua calitatea de fondator pentru instituțiile de învățământ primar, gimnazial, liceal și special din 32 de unități administrativ-teritoriale. În municipiile Chișinău și Bălți, transferul este planificat pentru 1 ianuarie 2028.

Noua formulă schimbă și modul de finanțare a școlilor. Instituțiile vor fi finanțate direct din bugetul de stat, în baza costului standard per elev, iar bugetele și rapoartele privind utilizarea banilor vor fi publicate online. Investițiile vor fi orientate în funcție de starea clădirilor, siguranța elevilor, numărul copiilor și condițiile de studiu.

Reorganizarea va include personalul actualelor direcții de educație.

Angajații vor putea fi transferați, redistribuiți sau încadrați în structurile ATE, în funcție de atribuțiile exercitate și de necesitățile noilor agenții, cu respectarea garanțiilor prevăzute de legislația muncii și cea privind funcția publică. Autoritățile locale de nivelul al doilea nu vor mai avea calitatea de fondator pentru instituțiile transferate, însă vor păstra competențele în domeniul educației timpurii și al învățământului extrașcolar.

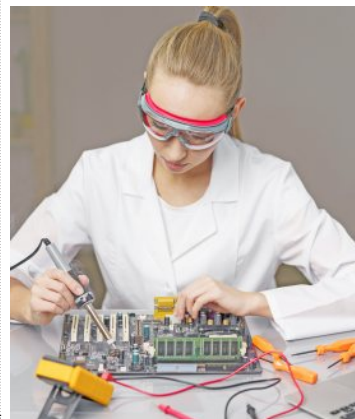
Potrivit MEC, noul model urmărește să reducă sarcinile administrative pentru directori și cadrele didactice, să ofere școlilor mai mult sprijin pentru gestionarea resurselor și să asigure o administrare mai unitară a sistemului. Reamintim că crearea ATE este una dintre componentele reformei „Restart în educație”.

Învățământul dual atrage tot mai mulți tineri

Învățământul dual câștigă teren în rândul tinerilor din Republica Moldova. În anul de studii 2026-2027, 2.757 de elevi au fost înmatriculați la programele dual din cadrul școlilor profesionale, colegiilor și centrelor de excelență. Dintre aceștia, 2.184 de elevi vor urma programe de învățământ profesional tehnic secundar, iar 573 – programe postsecundare.

Pentru această formă de pregătire au fost oferite 2.866 de locuri, cu 732 mai multe decât anul trecut, când oferta a fost de 2.134 de locuri. Creșterea ofertei de școlarizare cu 34% față de anul trecut a fost însoțită de un nivel ridicat de ocupare, peste 96%, ceea ce arată interesul pentru o formă de studii care combină pregătirea teoretică din instituția de învățământ cu experiența practică acumulată direct în companii.

„Învățământul dual le oferă tinerilor șansa să învețe o profesie direct în mediul în care o

Ministerul Educației și Cercetării
AL REPUBLICII MOLDOVA
**Învățământul dual
se extinde:**
tot mai mulți tineri aleg
această formă de studii

vor practica”, a declarat ministrul Educației și Cercetării, Dan Perciun, menționând că autoritățile își propun să extindă programele dual și parteneriatele cu întreprinderile. Datele prezentate de instituțiile de învățământ până la 18 septembrie curent arată că, în total, 18.159 de tineri au fost înmatriculați în școlile profesionale, colegiile și centrele de excelență din țară. Din cele 19.275 de locuri oferite, au fost ocupate peste 94%.

Cele mai solicitate au fost locurile finanțate de la bugetul de stat. 11.789 de elevi au fost înmatriculați la buget, ceea ce înseamnă că au fost ocupate aproape 97% dintre locurile disponibile. La programele de învățământ profesional tehnic secundar au fost înmatriculați 8.299 de elevi, din cele 8.660 de locuri oferite.

Alte 9.860 de persoane au fost admise la programele postsecundare și postsecundare nonterțiare din colegii și centre de excelență. Învățământul dual se extinde astfel într-un context în care instituțiile de profil își majorează oferta, iar tot mai mulți tineri aleg să dobândească experiență profesională încă din perioada studiilor.

MEC propune dublarea fondurilor pentru educația incluzivă

Resursele rezervate educației incluzive ar putea crește de la maximum 2% la 4% din plafonul cheltuielilor pentru învățământul general. Ministerul Educației și Cercetării propune ca banii să fie distribuiți școlilor în funcție de numărul elevilor care au nevoie de sprijin, de tipul și severitatea dizabilității, precum și de serviciile specializate necesare. Proiectul de hotărâre se află în proces de avizare publică.

În prezent, raioanele și municipiile stabilesc alocațiile pentru educația incluzivă în limita a 2% din transferurile primite. Noul mecanism prevede rezervarea a 4% din plafonul cheltuielilor pentru învățământul general, iar suma destinată fiecărei instituții va fi calculată în funcție de necesitățile concrete ale elevilor. Finanțarea va fi stabilită dis-

tinct pentru cadre didactice de sprijin, psihologi, logopezi, psihopedagogi, interpreți în limbaj mimico-gestual, precum și pentru centrele de resurse pentru educația incluzivă.

În anul 2026, în instituțiile de învățământ general din Republica Moldova sunt înregistrați 4.791 de elevi cu dizabilități, cu 457 mai mulți decât în anul precedent.

Dintre aceștia, 2.558 au dizabilități severe, 1.561 dizabilități accentuate, iar 672 – dizabilități medii.

În sistem funcționează 939 de centre de resurse pentru educația

incluzivă. Totodată, sunt raportate 1.509 unități de cadre didactice de sprijin, 542 de psihologi, 144 de logopezi și 34 de psihopedagogi. Noua formulă urmărește aplica-

rea unor criterii comune la nivel național, astfel încât finanțarea serviciilor de sprijin să fie corelată cu necesitățile elevilor din fiecare școală, indiferent de localitatea în care aceștia învață.

Proiectul include și măsuri de tranziție pentru instituțiile care ar putea primi alocații mai mici după aplicarea noii formule. MEC urmează să valideze datele furnizate de școli, să testeze mecanismul de calcul și să stabilească un nivel minim de finanțare pentru serviciile deja oferite copiilor.

Modificările sunt planificate să intre în vigoare la 1 ianuarie 2027. Propunerea face parte din procesul de ajustare a cadrului normativ în urma modificărilor aduse Codului educației în 2026.

UNICEF: Condiții mai bune pentru refugiați la grădinițele din Moldova

Instituțiile de educație timpurie din comunitățile care găzduiesc refugiați vor beneficia de investiții în apă și sanitație. Fondul Națiunilor Unite pentru Copii (UNICEF) și Ministerul Educației și Cercetării invită grădinițele să depună dosare pentru îmbunătățirea infrastructurii și serviciilor de apă, sanitație și igienă.

Proiectul este sprijinit financiar de Guvernul RFG, prin Banca Germană de Dezvoltare KfW. Inițiativa urmărește îmbunătățirea condițiilor din instituțiile preșcolare și acordă o atenție deosebită accesibilității pentru copii cu nevoi speciale, precum și eficienței și rezilienței infrastructurii la riscurile climatice și de mediu. Grădinițele selectate vor putea beneficia, în funcție de necesitățile stabilite prin evaluarea tehnică, de lucrări și dotări pentru alimentarea cu apă, sanitație, spălarea mâinilor și igienă, colectarea și evacuarea apelor uzate și a deșeurilor, precum și pentru accesibilizarea facilităților pentru copiii cu mobilitate redusă.

Soluțiile tehnice vor fi adaptate situației fiecărei instituții și vor include măsuri pentru creșterea rezilienței serviciilor în situații de secetă, inundații sau întreruperi ale alimentării cu energie. O atenție specială va fi acordată adaptării infrastructurii la vârsta copiilor. Printre intervențiile posibile se numără amenajarea toaletelor accesibile și adecvate vârstei, instalarea punctelor de spălare a mâinilor la înălțimi potrivite pentru copii și adaptarea facilităților pentru persoanele cu mobilitate redusă.

De remarcat că sunt eligibile grădinițele care demonstrează necesitatea modernizării serviciilor de apă, sanitație și igienă, fiind dispuse să coopereze cu autoritatea publică locală și UNICEF. Instituțiile trebuie să fie situate în comunități care găzduiesc refugiați sau să aibă copii refugiați înscrși ori să poată demonstra o presiune suplimentară asupra serviciilor ca urmare a creșterii numărului de beneficiari. De asemenea, trebuie să dispună de contribuție locală din partea APL și/sau a instituției, asumându-și întreținerea ulterioară a infrastructurii.

Este de menționat că dosarele de înscriere vor fi pregătite în

comun de conducerea grădiniței și autoritatea publică locală. Acestea trebuie să includă formularul de înscriere, informații tehnice privind infrastructura existentă, fotografii relevante și, după caz, documente justificative, cum ar fi rapoarte de inspecție, informații bugetare, planuri de mentenanță sau decizii ale autorităților.

Procesul de evaluare va fi constituit din două etape: analiza dosarelor și, pentru instituțiile selectate în prima etapă, vizite în teren și inspecții tehnice. În plus, vor fi evaluate necesitățile infrastructurale, fezabilitatea intervenției, beneficiile pentru copii și capacitatea instituției și a autorității locale de a asigura funcționarea și întreținerea investițiilor. Termenul-limită pentru depunerea dosarelor este 9 octombrie curent, acestea urmând să fie transmise în format electronic la adresa e-mail chisinau@unicef.org.

În prealabil, o sesiune de orientare pentru instituțiile interesate va fi organizată online pe platforma Google Meet, în data de 25 septembrie a.c., ora 11:00. Intervenția va fi implementată pe parcursul a circa 2 ani, până în toamna lui 2028, în conformitate cu prevederile pentru faza a doua a Proiectului „Protecția copilului și accesul la servicii de Apă, Sanitație, Igienă (WASH), sănătate și sociale pentru refugiați ucraineni și comunitățile gazdă din Republica Moldova”.

În prima fază a parteneriatului dintre UNICEF, Guvernul Germaniei și autoritățile din R. Moldova, de îmbunătățiri din domeniile protecției copilului, sănătății, apei, sanitației și serviciilor sociale s-au bucurat peste 100 000 de copii și părinți din țară. Faza a doua beneficiază de un grant de 10 milioane de euro, iar intervențiile pentru apă potabilă, sanitație sigură și igienă în instituțiile de învățământ dispun de un buget de aproximativ un milion de euro.

Cor. UPP

Studentii din anul I au început facultatea cu energie și noi oportunități

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău i-a întâmpinat pe studenții din anul I la „Welcome START UPSC”, eveniment organizat pe 16 septembrie curent în sala „Clasa Viitorului”. Întâlnirea care a întrunit peste 200 de studenți și profesori a combinat partea oficială de bun venit cu prezentarea oportunităților pe care Universitatea le oferă discipolilor pe parcursul anilor de studiu.

Evenimentul a fost deschis de rectorul UPSC, Alexandra Barbăneagră, care i-a îndemnat pe studenți să exploreze posibilitățile oferite de instituție și să se implice activ în viața academică. Unul dintre momentele centrale ale programului a fost panelul dedicat oportunităților pentru studenți.

Reprezentanții Centrului Național de Inovații Digitale în Educație „Clasa Viitorului”, Orange Digital Center, MAIB și Agenției de Guvernare Electronică au prezentat proiecte și inițiative prin care tinerii își pot dezvolta competențele digitale și profesionale. Informații despre antreprenoriat și oportunități de mobilitate și călătorie au fost oferite și de Centrul Municipal de Dezvoltare a Antreprenoriatului și Turkish Airlines.

Studentii au făcut cunoștință și cu structurile universității care îi vor sprijini pe parcursul studiilor: Centrul de Ghidare și Consiliere în Carieră, Direcția Studenți și Servicii Sociale, Senatul Studențesc, Organizația Sindicală, Secția Relații Internaționale, Biblioteca Științifică, Punctul medical, Ansamblul „Ciuleandra” și Catedra militară.

Partea a doua a evenimentului a fost dedicată socializării. Studenții au participat la sesiuni fotografice și concursuri cu premii, iar programul a continuat cu muzică, dansuri, pizza și timp petrecut împreună.

În cadrul unei sesiuni, participanții au fost informați despre oportunitățile oferite de serviciile publice digitale, activitatea fiind susținută de Agenția de Guvernare Electronică (AGE), reprezentanții căreia le-au demonstrat tinerilor funcționalitățile aplicației și portalului EVO. De asemenea, s-a studiat modul în care identitatea digitală și semnătura electronică pot fi utilizate pentru accesarea serviciilor publice. Studenții au aflat despre posibilitățile oferite de identitatea digitală și utilizarea semnăturii electronice nu doar pentru platforma e-Admitere, ci și pentru semnarea documentelor, cererilor și contractelor de la distanță.

În plus, a fost prezentată platforma MSign ce permite semnarea și verificarea documentelor digitale cu ajutorul semnăturii electronice, indiferent de locul în care se află utilizatorul. Un subiect aparte a fost portofelul digital din aplicația EVO, unde pot fi păstrate actele digitale și utilizate în diferite situații, inclusiv la instituții publice, bănci sau în timpul controalelor în trafic.

Totodată, participanții s-au familiarizat în cadrul sesiunii cu Cabinetul personal EVO, unde utilizatorii pot accesa informații personale, date din registrele de stat, diplome de studii și servicii publice digitale. AGE a prezentat și posibilitățile oferite de platforma MPower, prin intermediul căreia o persoană poate acorda online și gratuit unei alte persoane dreptul de a acționa în numele său, utilizând semnătura electronică.

Discipolii Universității au mai aflat în cadrul evenimentului cum poate fi utilizat Voucherul Cultural, prin care tinerii cu vârste cuprinse între 18 și 19 ani vor beneficia de un voucher în valoare de o mie de lei pentru activități și produse culturale. Studenților li s-a explicat despre folosirea unor instrumente de implicare civică disponibile pe platforma eDemocritie.gov.md, cum ar fi posibilitatea de a depune petiții, participa la sondaje, solicita informații de interes public și transmite reclamații.

UE: Grădinița „Garofița” din Cocieri, reabilitată energetic

De condiții mai bune vor beneficia cei 170 de copii care frecventează Grădinița „Garofița” din Cocieri, ce va fi reabilitată energetic cu sprijinul Uniunii Europene și a Germaniei. Lucrările vor fi realizate conform Proiectului „Eficiență Energetică și Energii Regenerabile pentru Moldova (E4M)”, implementat de Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ).

Valoarea investiției se ridică la 126 000 de euro, autoritatea locală contribuind cu încă 25 000. Lucrările de modernizare vizează blocul „C” al instituției, în care funcționează 5 din cele 8 grupe ale instituției. Urmează să fie izolați 700 de metri pătrați de pereți exteriori și 535 m² de planșeu de pod. Odată fiind finalizate lucrările, consumul de energie al blocului ar urma să scadă cu circa 40%, ceea ce constituie în jur de 55 MWh și 10 000 de euro pe an. De remarcat că edificiul are 4 blocuri principale, iar cel menționat este primul reabilitat.

Tatiana Nirca, directoarea instituției de educație timpurie, a specificat că „Am ales să începem cu blocul „C” pentru că aici este inima grădiniței noastre. Fiecare îmbunătățire înseamnă mai mult decât renovarea unei clădiri – înseamnă condiții mai bune pentru copii, cadre didactice și întreaga comunitate. Sperăm ca acest proiect să continue până când toate blocurile vor fi termozizolate și modernizate, oferind

copiilor un mediu educațional cald, primitor și adaptat necesităților lor”.

Reamintim că Grădinița „Garofița” și-a început activitatea în anul 1989. Dintre cei 170 de copii, 63 vin din alte localități, inclusiv din comunități de pe malul stâng al Nistrului aflate în afara controlului autorităților constituționale. La instituția preșcolară se predă în conformitate cu curriculumul național, în limba română, oferindu-se și sprijin dedicat pentru integrarea copiilor din familii vorbitoare de limbă rusă.

Și părinții sunt implicați în proces, cursurile de limbă română pentru adulți ajutându-i să se integreze în viața comunității. De asemenea, copiii au parte de ore de engleză, activități de dans și asistență adaptată pentru cei cu cerințe educaționale speciale (CES).

Reporter UPP

Nona Chiriac - între vocație, francofonie și responsabilitatea de a construi!

Sunt oameni pentru care o instituție nu este doar un loc de muncă, ci devine, în timp, parte din propria devenire. Pentru Nona Chiriac, Liceul Teoretic Român-Francez „Gheorghe Asachi” din Chișinău este un asemenea loc. Aici și-a început drumul profesional, aici a crescut ca profesor, aici a descoperit noi forme ale educației și tot aici a ajuns să își asume responsabilitatea managerială. Peste două decenii de pedagogie, experiența claselor bilingve francofone, contactul cu mediul academic

francez, inclusiv cu Sorbona, și recenta distincție „Palmele Academice” conturează un parcurs în care performanța profesională se întâlnește cu o profundă vocație pentru educație și cultură. Dincolo de diplome, funcții și distincții, acest parcurs vorbește despre oameni, despre generații de elevi pentru care limba franceză a devenit nu doar un instrument de comunicare, ci și o cale spre cunoaștere și spre Europa, dar și despre responsabilitatea de a păstra valorile care dau identitate unei școli.

– Doamnă Chiriac, parcursul dumneavoastră profesional începe și continuă la „Gheorghe Asachi” – de la practica pedagogică până la funcția de director interimar. Ce a făcut ca această instituție să devină, în timp, mai mult decât un loc de muncă – să devină un spațiu al propriei identități?

– Devenirea mea este strâns legată de această școală. Liceul Teoretic „Gheorghe Asachi” nu este doar locul în care am profesat. Este spațiul spiritual în care m-am format, m-am afirmat și m-am redefinit de-a lungul anilor, atât ca profesor, cât și ca om. Parcursul meu în această instituție a început odată cu practica pedagogică, iar în 2004 am venit în această școală ca tânăr specialist, cu emoțiile și aspirațiile unui început de drum. Apoi am urmat anii de catedră, experiențele profesionale, proiectele, colaborările, generațiile de elevi și, în cele din urmă, începând cu anul 2019 – asumarea responsabilității manageriale.

Privind în urmă, înțeleg că fiecare etapă a contribuit la devenirea mea. Școala m-a format în aceeași măsură în care, poate, și eu am contribuit la ceea ce este astăzi această instituție. Aici am învățat că o școală nu înseamnă doar programe, rezultate și performanțe. Înseamnă o comunitate, o cultură instituțională, valori și oameni care aleg să construiască împreună. Prin urmare, Liceul Teoretic Român-Francez „Gheorghe Asachi” este pentru mine un spațiu al identității profesionale și personale. Când spun „Asachi”, pentru mine nu este doar un nume de instituție. Este o parte din propria mea devenire.

– Ați ales limba franceză ca domeniu de vocație. Ce v-a oferit această limbă dincolo de gramatică și comunicare – poate un anumit mod de a gândi, de a privi cultura și lumea?

– Limba franceză pentru mine este mult mai mult decât o limbă, ea este, într-adevăr, un mod de-a trăi, de-a fi, de-a gândi și de-a privi lumea. Prin contactul cu cultura

franceză, cu literatura, filosofia, știința și educația franceză, am descoperit importanța reflecției, rigorii științifice, profunzimii și clarității. Am învățat să caut argumentul, să nu mă mulțumesc cu aparența, să analizez înainte de a concluziona. Franța m-a învățat și cultura dialogului – capacitatea de a asculta o opinie diferită, de a o respecta și, în același timp, de a-mi susține propriul punct de vedere prin argumente. Am descoperit, de asemenea, corectitudinea și eleganța – nu doar ca elemente de comportament, ci ca forme ale gândirii și ale atitudinii. Eleganța gândirii înseamnă pentru mine claritate, echilibru, respect și capacitatea de a spune lucrurilor pe nume fără a jigni. Cred că aceasta este una dintre marile valori pe care le poate transmite educația francofonă: nu doar să știi, ci să înveți să gândești profund; nu doar să vorbești, ci să știi să dialoghezi; nu doar să ai o opinie, ci să o poți argumenta.

– Din 2004 sunteți parte a proiectului Claselor bilingve francofone. După aproape trei decenii, de când este implementat acest proiect, ce considerați că s-a schimbat în profilul intelectual și cultural al elevilor de la „Gheorghe Asachi”?

– Proiectul Claselor bilingve francofone este una dintre componentele importante ale parcursului meu profesional. Din 1998 până astăzi, acest proiect a devenit parte din identitatea „Gheorghe Asachi”. El a schimbat nu doar nivelul de cunoaștere a limbii franceze, ci și profilul intelectual al elevilor. Atunci când înveți discipline precum matematica, biologia sau chimia în franceză, limba devine un instrument de cunoaștere și nu doar un obiect de studiu. În timp, proiectul a creat o deschidere culturală și europeană. Elevii au avut acces la alte modele educaționale, la mobilități, proiecte, schimburi, parteneriate și, mai ales, la sentimentul că pot evolua într-un spațiu internațional. Poate cea mai mare reușită este faptul că proiectul continuă să producă efecte pe

termen lung și după absolvire. Foștii noștri elevi studiază în Franța și în alte țări, construiesc cariere și duc mai departe valorile care le-au fost cultivate aici.

– Elevii învață discipline precum matematica, biologia și chimia în limba franceză. Este bilingvismul, în viziunea dumneavoastră, doar o performanță lingvistică sau o formă de antrenament al gândirii?

– Pentru mine, bilingvismul este, înainte de toate, o formă de antrenament intelectual. Când un elev învață o disciplină într-o limbă străină, el nu face doar un exercițiu lingvistic. El învață să opereze cu concepte, să facă transferuri de

cunoștințe, date, fapte, experiențe, să identifice sensuri, să creeze conexiuni logice, să gândească flexibil. Bilingvismul îl obligă să iasă dintr-un singur sistem de referință. Îl învață că aceeași idee poate fi exprimată în mai multe moduri și că

există mai multe perspective asupra aceleiași realități. Iată de ce consider că elevii claselor bilingve dezvoltă nu doar competențe lingvistice, ci și autonomie intelectuală, discernământ, capacitate de analiză critică și adaptabilitate.

– Experiența de la Sorbona v-a oferit contactul direct cu un alt model educațional. Ce idee sau valoare descoperită în Franța ați simțit că trebuie neapărat să fie adusă în școala din Moldova?

– Experiența de la Sorbona mi-a consolidat convingerea că educația autentică trebuie să formeze oameni capabili să gândească independent. Am apreciat foarte mult rigoarea, cultura dialogului, a argumentării, respectul pentru cunoaștere și pentru opinia fundamentată. Într-un asemenea mediu, întrebarea nu este privită ca o contestare, ci ca o formă de inteligență și de progres. Mi-aș dori să dezvoltăm tot mai mult această cultură în școala noastră: cultura dialogului, reflecției și responsabilității intelectuale. În același timp, cred că este important să nu importăm modele mecanice. Trebuie să înțelegem principiile care stau în spatele lor și să le adaptăm realității noastre.

– Ați trecut de la catedră la managementul unei instituții. Ce ne puteți spune despre această experiență și leadership?

– Am înțeles că leadershipul este, înainte de toate, despre exemplul propriu. Poți vorbi despre valori, responsabilitate, disciplină, performanță și integritate, dar oamenii vor privi în primul rând ceea ce faci tu. Exemplul personal este prima formă de leadership. Leadershipul este apoi despre puterea convingerii. Nu cred într-un management bazat exclusiv pe autoritate și ordine. Oamenii trebuie să înțeleagă de ce fac un anumit lucru și să vadă sensul în ceea ce construiesc. Și mai este ceva esențial: leadershipul este despre viziuni împărtășite. Un director nu poate construi singur o școală. Poate avea o viziune foarte bună, dar aceasta devine realitate numai atunci când este înțeleasă, acceptată și asumată de echipă.

care respectă regulile pe care le ceri celorlalți, să îți asumi deciziile și să construiești în jurul unei viziuni comune.

– Copiii de astăzi nu mai sunt cei de acum două decenii. Au alte repere, alte ritmuri și un alt raport cu informația și autoritatea. Cât de dificil este pentru școală să țină pasul cu această transformare și cum reușiți să construiți punți de comunicare cu această generație?

– Este o provocare permanentă. Copilul de astăzi are acces la informații într-un mod în care generațiile precedente nu au avut. De aceea, școala nu mai poate fi doar locul unde se transmite informația. Rolul nostru este să îi învățăm pe elevi să distingă informația relevantă de zgomotul informațional, să verifice sursele, să gândească critic și să își asume responsabilitatea pentru propriile alegeri. Pentru a comunica cu această generație, trebuie mai întâi să o înțelegem. Nu putem cere respect fără să oferim respect. Autoritatea profesorului trebuie să fie susținută de competență, echilibru și consecvență. Cred în dialogul dintre generații. Elevii trebuie să știe că vocea lor contează, dar și că libertatea presupune responsabilitate.

– În 2025 ați fost decorată cu Ordinul „Palmelor Academice”. Ce a însemnat pentru dumneavoastră această distincție: o recunoaștere personală, o recunoaștere a liceului sau, poate, a unei punți culturale construite între Republica Moldova și Franța?

– Am primit această distincție cu multă emoție și recunoștință. Pentru mine, Ordinul „Palmelor Academice” este, în același timp, o recunoaștere personală și o recunoaștere a unei munci colective. În spatele acestei distincții se află aproape peste două decenii de activitate în domeniul francofoniei, proiectul claselor bilingve, generații de elevi, profesori, colegi, mentori, parteneri și instituții care au contribuit la construirea acestei punți între țări. De aceea nu privesc această distincție ca pe un merit exclusiv personal. O consider și o recunoaștere pentru Liceul Teoretic „Gheorghe Asachi”, pentru oamenii care au crezut în mine și în tot ce am făcut, pentru elevii cărora m-am dedicat. Pentru mine, este și o confirmare că educația și cultura pot construi punți mult mai durabile decât orice discurs.

– Premiile și decorațiile vorbesc despre trecut, dar obligă și la viitor. Ce responsabilitate simțiți că vine odată cu această distincție?

– O distincție este frumoasă, dar adevărata valoare a ei se vede în ceea ce faci după ce o primești.

(Continuare în pag.4)

Între poezie și filosofia vieții

Emilia Stajila este doctor în filologie, membră a Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România (filiala Chișinău). A absolvit Facultatea de Litere a USM, specializarea Limba și literatura română - Limba engleză. A făcut masteratul la Facultatea de litere, programul „Literatura română în context European”. Este doctor în filologie. A publicat în revistele *Convorbiri literare*, *Poezia*, *Literatura și Arta*, *Viața Basarabiei*, *Realități culturale etc*. Este autoarea volumului *Miteme orientale în poezia românească a secolului XX* (Alexandru Macedonski, Ion Minulescu, Ion Barbu), 2023.

Relativ recent, m-am ales cu o carte nouă de poezie semnată de Emilia Stajila. Pe ea o cunoșteam deoarece ne-am intersectat la unele activități culturale și științifice, dar nu știam că mai scrie și versuri. Însă numele ei îl cunoșteam din mai multe articole publicistice și posibil am reținut câteva versuri publicate în luna octombrie 2025, în revista „Literatura și Arta”, fără să știu atunci că de fapt e o avanpremieră a noului volum de versuri care va apărea peste o lună într-un noiembrie aproape bacovian. Ca apoi, la o manifestare culturală ce a avut loc la Biblioteca „B. P. Hasdeu” din capitală să intru în posesia volumului *Fragmente din Marele Timp*, cu un subtitlu care vorbește de la sine: „Versuri panlirice. Prozopoeeme sentențioase”.

Surpriza a fost că autoarea mi-a acordat și un autograf: „Domnului A.V., o parte din roadele mele literare construite pe lumea mea interioară, născută prin armonia teilor de pe meleagurile Ungheniului nostru drag. Cu gânduri bune și considerație, autoarea. 18.11.25”. Astfel, am aflat că suntem copământeni. Acum vin cu câteva impresii de lectură și vă fac o invitație într-un labirint candid și lucid în același rând, poate pe alocuri sofisticat. Or, putem numi acest labirint o mică odisee a gândirii și poeziei moderne și chiar postmoderne.

Din start îți dai seama că este o poezie inteligibilă, livrescă, echilibrată, calculată chiar. Cartea s-a bucurat de două postfețe; una este cuvântul însoțitor al acad. Mihai Cimpoi, a doua aparținând poetului academician Ion Hadârcă, vicepreședintele Academiei de Științe a Moldovei.

Volumul are două capitole distincte: „Versuri panlirice. Prozopoeeme sentențioase”, după cum este indicat și

pe coperta cărții, dar care se completează parcă unul pe altul. Iată ce afirmă acad. Mihai Cimpoi, autorul cuvântului însoțitor intitulat de loc întâmplător „O poezie a jocului destinului”: „În cele două registre ale discursului panliric și reflexiv-etice se conturează o anume viziune organicistă asupra lumii, poeta atenționându-ne stăruitor că suntem blagian-marcați de marea trecere, de un joc al destinului, de o angelitate, dar și de demonie, de „eternale dileme”, de „timpul fugarnic”, de nietzscheana voință și romantica dorință, de tot ce constituie „Odișeeea gândirii”.

Aici, din punctul meu de vedere, e chintesență acestei cărți și a felului de a scrie, de a face literatură, pornind de la o pregătire nu doar literară, ci și una științifică, raționalistă, dar imbinată cu cunoașterea vieții și emoția clipei inedite. Un alt aspect al creației acestei poete, care debutează cu dreptul și se impune din start este evidențiat de cel de-al doilea post-prefațator - poetul Ion Hadârcă: „Dincolo de spectrele tandre ale ecoului de romanță târzie (cu tușe din Bacovia, amurg violet, Cehov, livada cu vișini, sau Magda Isanos, zeița Tristetei (poetă de la nașterea căreia în primăvara aceasta s-au împlinit 110 ani), din poemele Emiliei Stajila transpare / se aude un alt registru, ușor autoironic, parcă delectându-se cu jocul inventat, cu *Fragmente din Marele Timp*, cu suvenirurile din scrinul mătușii uitate – ale Poeziei clasice, mai torcând areori la fuiorul rimelor și ritmurilor încă bune de țesut/împletit dantelării”.

Iată un exemplu elocvent când tradiția și modernitatea pot conviețui pașnic fără a se exclude reciproc, fapt ce-l confirmă exegetul Ion Hadârcă, și care îi acordă poetei o doză de credibilitate și anticipă un nume care se va

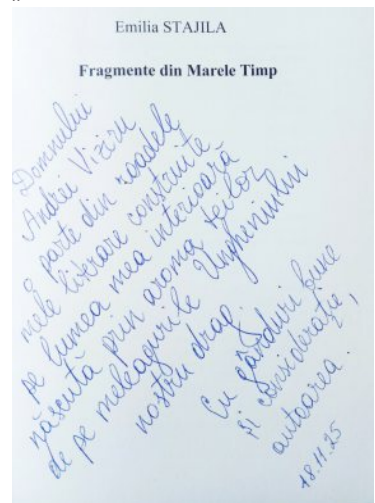

impune sigur pe firmamentul literaturii din arealul românesc: „Dacă în discretele sale *efuziuni panlirice* autoarea riscă să balanseze între pericolele locului comun („vin alte plane, condeie, culori pastelate.../ ce, totuși, nu-s noi, par a fi demodate”) și „dilemele veșnice din hăul ascuns”, atunci în *Prozopoeemele sentențioase* se resimte un spirit format în buna tradiție a culturii clasice și moderne, având toate șansele să devină o voce distinctă a liricii feminine panromânești”.

În continuare vin cu unele impresii personale de lectură, a unui cititor de rând pasionat de poezie sau a unuia „de cursă lungă”, vorba criticului literar Mircea V. Ciobanu dintr-un autograf acordat de el pe cartea „Bibliotecă”. Fac trimitere chiar la primul poem, intitulat sugestiv „Am spus și eu la timpul cuvenit”, unde în prima strofă poeta își deschide firea un pic tristă și melancolică: „Vegherea amintirilor de ieri nu are rost./ Rămâne să dialoghez cu Dumnezeu”, dar până la urmă poemul se încheie pe o tonalitate optimistă ce nu lasă loc regretelor: „Am spus și eu la timpul cuvenit./ La un duel cu idioții am mers./ Nu-mi pasă chiar de-am pățimit/ Din demnitate nimica nu s-a șters”.

Ca apoi în alt poem să ne surprindă cu alte *Fragmente din Marele Timp* (de altfel, un generic foarte reușit, precum și majoritatea titlu-

rilor, alese ingenios și cu tact, dar și exact). Chiar din a doua poezie, „Niște gânduri”, aflăm o fațetă a crezului ei poetic: „Îmi place să trăiesc și să respir,/ Și să tot zbor pe valurile line,/ Să tac profund și să admir/ Din umbra gândurilor-mi pline”. Cu toate că această poezie se încheie pe o tonalitate minoră și tristă, începând cu enunțul „Nu sunt decât nimic în lume,/ Un element mărunț, dar nu pustiu”. De aici încolo aflăm anticipat despre predilecția poetei pentru „lucrurile mici” care trece ca un fir

roșu prin toate poeziile ei: „Mi-i dor de lucruri mici,/ De bunul simț, cireși, izvoare/ Mai des aș trece la bunici./ Bunicul nu-i... Și mă doare...”.

Autoarea ne convinge din start că nu plutește cu capul în nori, ci este o ființă vie și sinceră ce stă cu picioarele pe pământ, dar nu este lipsită de fantezie, nostalgie și romantism ca să revină la crezul său artistic: „Mi-i dor de ploaie, vânt și stele,/ De roua dimineții ce mă-nvioara./ Aș scrie-o carte-a vieții mele.../ Cu lucruri mici aș coperta!”. Păi deja a și scris-o, dar a copertat-o nu doar cu lucruri mici. Ca spre final, în partea a doua a cărții, în *Prozopoeeme sentențioase*, să descoperim latura optimistă și luminoasă, ca să ne convingă că viața nu e alcătuită doar din culori în roz, ci există o dialectică în toate, un echilibru dintre bine și rău, tristețe și bucurie, umbră și lumină: „O nouă zi. Un soare. Valuri noi. Priveliști izgonite de urât./ Niște

clipe trecute. Speranță din cenușă”. Ca poezia totuși să se încheie pe o tonalitate majoră încurajatoare: „O nouă zi. Un soare. Lumină”. Ca în poezia ce urmează să contureze clar crezul artistic: „Amintiri strivite. Dorința de a exista. Suflet dornic de mâine. Calendarul în minte”. Poeta încearcă să ne convingă că deși frumusețea este efemeră, splendoarea ei este acel liant pentru care merită să trăim: „Încă o petală se întrece cu raza de soare!/ Poate că e o presimțire, o așteptare/ a unui posibil amurg violet.../ Livada cu vișini poate să vorbească!/ Ea știe să mângâie orice suflet,/ chiar cel mai întristat!”. După cum se întreabă în alt poem: „Ce e viața? Un fir de iarbă.../ Nu mai contează... E o clipă care/ schimbă absolut totul!”.

Deși au fost suficiente argumentele aduse până acum de a vă îndemna să lecturați această carte, mai venim cu unul spre final ce aparține lui Mihai Cimpoi, pe coperta a patra a cărții: „Meritul Emiliei Stajila în calitate de om de știință și de poetă e acela de a angaja într-un dialog interactiv despre om, destin, care e un dat providențial și joc, despre timpul care fuge și despre ceea ce se întâmplă nefiresc și nedorit în societatea noastră, care generează un vibrant strigăt existențial”.

Cireașa de pe tort de fapt e din partea autoarei, dar în selecția mea proprie pentru a veni cu un happy-end, sper reușit și adecvat subiectului dat, adică a unei recenzii de bun augur: „Întoarce-te și nu uita că ești om, nu ești nici/ măcar un fir de iarbă, ești praf dus/ de vântul cel etern, purtător de vești și povești/ din care te-ai născut și în care vei muri odată.../ Te-așteaptă Iordanul, te uita Zamzamu!”. Mă întorc nu prea departe în aceeași carte la poemul anterior, pentru a recurge la un joc de logică a minții pentru a pune punctul pe „i”, dar de fapt pe farmecul poeziei și gândirii umane, care „mișcă soarele și stelele”: „O rugă. Uitare totală. Viitor fericit. Plapumă caldă. Gând senin. Persoane dragi./ Fericire imensă. Așteptare. Imagini frumoase./ Linște incommensurabilă. Chipuri iubite./ O rugă. Somn dulce. Dimineța așteptată. Zi nouă”.

Andrei VIZIRU-COSTULEANU

INTERVIUL DE JOI

Nona Chiriac - între vocație, francofonie și responsabilitatea de a construi!

(Continuare din pag. 3)

Simt o responsabilitate mai mare de a continua, de a păstra ceea ce s-a construit și de a deschide noi drumuri. În educație nu există momentul în care poți spune că ai terminat. Fiecare generație aduce alte provocări. Această distincție mă obligă să rămân fidelă valorilor pe care le-am promovat: profesionalism, rigoare, corectitudine, dialog, deschidere culturală și respect pentru educație. Și mai simt responsabilitatea de a transmite mai departe: ceea ce am primit prin educație și prin experiența francofonă nu trebuie să rămână doar o experiență personală. Trebuie să se transforme în oportunități pentru cei care vin după noi.

– **Fiul dumneavoastră este absolvent al clasei bilingve francofone de la „Gheorghe Asachi” și astăzi studiază în Franța. Ce înseamnă pentru dumneavoastră să vedeți, prin pro-**

priul copil, roadele proiectului în care ați crezut?

– Este o experiență profund personală de care sunt în mod special mândră. Am văzut, de-a lungul anilor, sute de elevi ai claselor bilingve plecând spre universități și cariere diferite. Dar când propriul copil parcurge același drum, înțelegi într-un mod cu totul aparte valoarea unei educații. Pentru mine, este o confirmare că proiectele educaționale în care investim cu răbdare și perseverență pot avea un impact definitoriu și real asupra vieții unui tânăr. Faptul că astăzi fiul meu studiază în Franța reprezintă o continuitate firească a unui drum început la Liceul Teoretic Român-Francez „Gheorghe Asachi”. Este una dintre acele situații în care profesia și viața personală se întâlnesc într-un mod absolut sublim.

– **După 22 de ani de pedagogie, ce credeți că rămâne cu adevărat în memoria unui elev: informația transmisă, exigența, exemplul per-**

sonal al dascălului sau felul în care acel copil s-a simțit în preajma lui?

– Cred că, în cele din urmă, rămâne omul. Informația este importantă. Exigența este importantă. Disciplina, la fel. Dar ceea ce rămâne cel mai mult este felul în care profesorul l-a făcut pe elev să se cunoască pe sine, să-și descopere puterea și limitele, pentru a deveni cea mai bună versiune a sa. Un profesor poate schimba destinul unui copil printr-o frază spusă la momentul potrivit: „Ai totul ce-ți trebuie ca să reușești”, „Poți mai mult”, „Am încredere în tine”. După 22 de ani de pedagogie, cred că profesorul nu transmite doar cunoștințe. Transmite atitudini, valori și este un reper important pentru elevi. Iată de ce exemplul personal este atât de important. Elevii observă mai mult decât le spunem. Ei văd cum ne comportăm, cum tratăm oamenii, cum reacționăm într-o situație dificilă, cât de corecți suntem. În memoria unui elev rămâne, poate, cel mai mult, sen-

timentul că profesorul a văzut în el ceva ce uneori el însuși nu reușea să vadă.

– **Un nou an școlar vine întotdeauna cu planuri, așteptări și provocări. Cum pașiți în acest an de învățământ: cu încrederea pe care v-o oferă experiența sau cu emoția unui nou început?**

– Cu încrederea experienței, dar și a unui nou început. Experiența îmi conferă echilibru, totodată oferindu-mi curajul de a încerca lucruri noi. În educație, dacă nu evoluezi, rămâi în urmă de exigențele timpului. Îmi doresc ca Liceul Teoretic „Gheorghe Asachi” să continue să fie o școală performantă, dar și o școală vie, deschisă, europeană, în care tradiția și modernitatea să se întâlnească firesc. Avem mai multe direcții de perspectivă: dezvoltarea parteneriatelor, consolidarea profilului francofon, digitalizarea, modernizarea procesului educațional, susținerea profesorilor și crearea unor oportunități cât mai

bune pentru elevi. Dincolo de toate planurile, cel mai important obiectiv rămâne omul: Elevul care trebuie să plece din școală mai pregătit pentru viață, mai sigur pe sine, mai responsabil și mai autonom; profesorul care trebuie să simtă că munca sa este valorizată; și comunitatea care trebuie să aibă încredere în școala sa și în asigurarea continuității. Un nou an școlar înseamnă, pentru mine, un nou angajament. Îmi doresc să continuăm să construim, să avem curajul de a schimba ceea ce trebuie schimbat și să păstrăm ceea ce ne definește. Iar ceea ce ne definește, în primul rând, sunt oamenii, valorile și dorința de a face educație la cel mai înalt nivel.

A intervievat

Silvia ȚURCAN

Inteligențele multiple – o perspectivă asupra diversității elevilor din clasele primare

Fiecare copil intră în sala de clasă cu un bagaj unic de experiențe, aptitudini, interese și modalități de a învăța. Unii elevi se exprimă cu ușurință prin cuvinte, alții rezolvă cu plăcere probleme logice, desenează, construiesc, cântă, se mișcă, cooperează sau observă cu atenție lumea din jur. Diversitatea acestor manifestări ne determină, în calitate de cadre didactice, să privim elevul nu doar prin prisma rezultatelor școlare, ci ca pe o personalitate complexă, aflată în continuă dezvoltare.

În acest context, teoria inteligențelor multiple, formulată de psihologul american Howard Gardner, oferă o perspectivă valoroasă asupra procesului educațional. Potrivit acestei teorii, inteligența nu reprezintă o capacitate unică, măsurată exclusiv prin performanțele academice, ci un ansamblu de capacități prin care oamenii înțeleg, interpretează și valorifică realitatea.

Pentru învățământul primar, o asemenea perspectivă este deosebit de importantă, deoarece la această vârstă copiii își descoperă și își dezvoltă propriile puncte forte. Rolul învățătorului este de a crea contexte în care fiecare elev să aibă posibilitatea de a demonstra ceea ce știe și poate, folosind modalități variate de exprimare.

Ce sunt inteligențele multiple?

Howard Gardner a identificat mai multe tipuri de inteligență, fiecare având particularitățile sale: **inteligența lingvistică**, adică capacitatea de a utiliza eficient cuvintele, de a comunica, povesti, citi și scrie; **inteligența logico-matematică**, capacitatea de a raționa, calcula, identifica relații și rezolva probleme; **inteligența spațial-vizuală**, capacitatea de a gândi în imagini, de a observa forme, culori, poziții și relații spațiale; **inteligența muzicală**, sensibilitatea față de ritm, melodie, sunete și expresia muzicală; **inteligența corporal-kinestezică**, capacitatea de a utiliza corpul pentru exprimare, mișcare, coordonare și realizarea unor activități practice; **inteligența interperso-**

nală, capacitatea de a înțelege și de a relaționa eficient cu ceilalți; **inteligența intrapersonală**, capacitatea de autocunoaștere, reflecție și înțelegere a propriilor emoții și motivații; **inteligența naturalistă**, capacitatea de a observa, identifica și clasifica elemente ale naturii și ale mediului înconjurător.

Aceste forme de inteligență nu trebuie privite ca niște categorii rigide. Un copil poate manifesta mai multe tipuri de inteligență, iar acestea se pot dezvolta prin experiențe educaționale diverse.

De la „copilul bun la învățătură” la „copilul care învață în felul său”

În activitatea de zi cu zi, am observat că aceeași sarcină poate genera reacții foarte diferite din partea elevilor. Un copil care întâmpină dificultăți atunci când trebuie să redacteze un text poate fi excelent la realizarea unei machete. Un altul, care nu se implică spontan într-o activitate de grup, poate demonstra o imaginație extraordinară atunci când desenează sau interpretează un rol. Aceste situații ne arată că dificultatea de a per-

derii elevului în propriile forțe și la formarea unei atitudini pozitive față de învățare.

Cum valorificăm inteligențele multiple la clasele primare?

Aplicarea teoriei inteligențelor multiple nu presupune schimbarea radicală a lecției. De multe ori, este suficient să oferim elevilor mai multe modalități de implicare și exprimare. La **limba română**, de exemplu, după lectura unui text, elevii pot avea sarcini diferite: să povestească oral, să formuleze

tând propriile probleme. În acest mod, matematica devine mai accesibilă și mai apropiată de experiența copilului. La **științe**, natura devine un adevărat laborator de învățare. Observarea plantelor, clasificarea animalelor, realizarea unor experimente simple, completarea unui jurnal al naturii sau realizarea unui poster oferă contexte pentru dezvoltarea inteligenței naturaliste, logico-matematice și vizual-spațiale. **Activitățile artistice (inclusiv muzicale)** pot fi integrate în cadrul diferitelor discipline. Un cântec facilitează memorarea unor informații, iar desenul poate deveni o modalitate de exprimare a ceea ce elevul a înțeles.

Învățarea prin joc – o cale firească pentru copil

La vârsta școlară mică, jocul reprezintă una dintre cele mai eficiente modalități de învățare. Jocurile didactice, ghicitorile, rebusurile, exercițiile de asociere, jocurile de rol și activitățile de mișcare pot stimula simultan mai multe tipuri de inteligență. De exemplu, într-o activitate de consolidare a vocabularului, elevii extrag un cuvânt și îl explică fără să îl pronunțe, îl pot desena, mima sau integra într-o propoziție. Fiecare copil are astfel posibilitatea de a alege modalitatea prin care se simte mai confortabil să se exprime. Un simplu joc poate deveni, în acest fel, un instrument de observare a potențialului elevilor.

Activități diferențiate – șansa fiecărui copil de a reuși

Valorificarea inteligențelor multiple este strâns legată de diferențierea și individualizarea învățării. În loc ca toți elevii să primească permanent aceeași sarcină și să fie evaluați într-un singur mod, vom propune activități cu grade diferite de complexitate sau modalități alternative de rezolvare. În acest mod, evaluarea devine nu doar o modalitate de verificare, ci și o ocazie de valorizare a copilului.

Învățătorul – observator, facilitator și descoperitor de talente

În această abordare, rolul învățătorului depășește transmiterea informațiilor. El devine un

observator atent al comportamentului și progresului fiecărui copil. În acest context, este important să observăm: Ce activități îi trezesc copilului interesul? În ce situații participă cu entuziasm? Cum preferă să lucreze? Ce fel de sarcini rezolvă cu ușurință? Cum comunică? Ce îl motivează? În ce domenii își manifestă creativitatea?

Răspunsurile la aceste întrebări ne ajută să construim experiențe de învățare mai atractive și mai eficiente. Un copil care nu strălucește la o anumită disciplină poate avea un potențial remarcabil într-un alt domeniu. Datoria noastră este să-i oferim șansa de a-l descoperi.

Inteligențele multiple și dezvoltarea socioemoțională

Un aspect important al acestei abordări îl constituie dezvoltarea inteligențelor interpersonală și intrapersonală. Activitățile de cooperare, proiectele în echipă, discuțiile despre emoții, jurnalul personal, exercițiile de autocunoaștere și reflecția de la finalul lecției îi ajută pe copii să se înțeleagă mai bine pe ei înșiși și pe cei din jur.

Teoria inteligențelor multiple ne invită să privim educația dincolo de note, calificative și rezultate standardizate. Ea ne amintește că fiecare copil are un potențial care merită descoperit, stimulat și valorificat. În calitate de învățătoare, consider că una dintre cele mai frumoase responsabilități ale noastre este să-i ajutăm pe copii să descopere răspunsul la întrebarea: „La ce sunt eu bun?”. Nu toți copiii vor învăța în același mod și nu toți vor demonstra ceea ce știu prin aceleași mijloace. Important este să le oferim suficiente oportunități pentru a încerca, a greși, a descoperi, a crea și a reuși.

Într-o școală care valorifică diversitatea inteligențelor copilului nu este comparat permanent cu ceilalți, ci e încurajat să devină cea mai bună versiune a sa. În fond, misiunea educației nu este doar de a transmite cunoștințe, ci de a descoperi și de a aprinde acele „lumini” pe care fiecare copil le poartă în interiorul său.

Natalia GROSU,
învățătoare, grad didactic I,
Liceul Republican de Muzică
„Ciprian Porumbescu”,
mun. Chișinău

forma într-un anumit domeniu nu înseamnă lipsa inteligenței. Uneori, copilul are nevoie doar de o altă cale pentru a demonstra ceea ce știe. De aceea, consider că una dintre cele mai importante schimbări în activitatea didactică este trecerea de la întrebarea „Cât de bine învață acest copil?” la „Cum învață cel mai bine acest copil și cum îl pot ajuta să progreseze?”. Această schimbare de perspectivă poate contribui la creșterea încre-

șterii, să ilustreze un moment, să dramatizeze o scenă, să compună un dialog sau să identifice emoțiile personajelor. Astfel, aceeași temă poate activa inteligența lingvistică, vizual-spațială, corporal-kinestezică, interpersonală și intrapersonală. La **matematică**, problemele pot fi transformate în situații concrete. Elevii vor utiliza obiecte pentru modelare, descoperi tipare, explica verbal strategia de rezolvare, lucrând în perechi sau inven-

Nostalgia anilor de școală

Sunt sigură că fiecare copil șaseptă cu nerăbdare prima sa zi de școală, așa cum mulți elevi speră emoționați la clipa absolvirii liceului și continuarea drumului lor în viață. E cu adevărat uimitor cât de repede poate un școlar trece prin cele 3 etape ale învățământului, fără a simți timpul petrecut în această instituție, Liceul Waldorf din capitală.

Trecând de finalul instruirii școlare, îmi pot aminti cu drag și nostalgie de multitudinea de experiențe trăite la școală. De la

primul pitic confecționat din pâslă la grădinița Waldorf, până la stresul examenelor de Bacalaureat (susținute de altfel cu 10 pe linie de autoarea acestui articol - nota redacției), am reușit să cresc alături de colegii mei de clasă într-un mediu creativ și captivant, care a avut un rol de bază în modelarea propriilor noastre caractere. În pofida faptului că am avut parte și de ani mai neordinari, precum pandemia din 2020, pot spune cu mândrie că experiența de școlară este una imposibil de înlocuit sau de ignorat. Totodată, pedagogia Waldorf a avut un impact răsunător în copilăria mea și a colegilor de clasă, noi fiind recunoscă-

tori pentru munca enormă depusă de către diriginții claselor primare, cu scopul de a ne proteja inocența și fantezia, prin muzică și creație. Un aspect pe care l-am preluat de la Waldorf a fost îndrăzneala de a fi eu însămi. Am avut posibilitatea de a cunoaște încrederea în abili-

tatea mea de a modela un viitor de care voi fi mândră, fără frica de a fi diferită. Individualitatea fiecăruia, într-o cooperare armonioasă, este ceea ce aduce culorile vibrante ale lumii și speranța pentru o existență prosperă. În acest mod, fiecare elev din această instituție are capacitatea de a lăsa în urmă o parte din sine lumii, copiii fiind o lumină în căutare de ghidare. Așa am simțit eu influența învățătorilor mei în viață și sper că ei vor continua modelarea unor personalități puternice, care vor contribui la un viitor de empatie și unitate. Drumul școlar a luat sfârșit pentru clasa mea, însă continuă pentru generațiile următoare.

Marina CONOVCA,
proaspătă absolventă,
IP LT Waldorf din Chișinău

Astfel, doresc ca unica instituție Waldorf din R. Moldova să își păstreze atmosfera sa de poveste, de care atât de mult m-am îndrăgostit, și să posede îndrăzneala necesară de a fi inedită, în ciuda presiunilor exterioare. Urez mult succes elevilor următoarelor promoții și mă bucur mult că am fost o elevă Waldorf!

La Taraclia, Centrul de reabilitare pentru copii va beneficia de o zonă de joacă modernă

Un nou proiect al Asociației pentru Dezvoltarea Comunității Bulgare din Moldova (ARBOM) prevede amenajarea unei zone moderne și sigure de joacă în curtea Centrului de reabilitare pentru copii „Plămice” din orașul Taraclia. De asemenea, spațiul va fi adaptat minorilor cu nevoi speciale. Zona de joacă va fi folosită de copiii veniți în vizită sau care urmează aici programe de recuperare și reabilitare.

Proiectul este realizat cu sprijinul financiar al Ambasadei Germaniei în Republica Moldova. Acordul de finanțare a fost semnat la sediul Ambasadei de către Alexandr Borimeciov, directorul ARBOM, și Tatiana Bahova,

reprezentanta Centrului de reabilitare. Valoarea grantului acordat de Germania pentru realizarea proiectului depășește 419 mii de lei, ARBOM urmând să contribuie cu 45 de mii.

Alexandr Borimeciov a menționat că „ARBOM este mereu alături de comunitate și caută permanent noi posibilități de a o sprijini. Pentru mine este important ca munca noastră să ofere rezultate concrete: să se dezvolte infrastructura socială, educațională și comunitară din Taraclia și din întregul raion. De aceea, continuăm să căutăm parteneri, să pregătim proiecte și să atragem mijloace de finanțare externă”.

„Copiii din Găgăuzia cântă Limba Noastră și învață în română”

Ambasadorul Extraordinar și Plenipotențiar al României în Republica Moldova, Cristian-Leon Țurcanu, a vizitat în sudul țării instituții de învățământ și a donat cărți în limba română. „Copiii din Găgăuzia cântă *Limba Noastră* și învață în română. Este important să le încurajăm lectura, căci astfel se dezvoltă vocabularul, imaginația și capacitatea de a învăța, iar cunoașterea limbii române oferă acces la mai multe resurse educaționale și, pe termen lung, la mai multe oportunități”, a menționat diplomatul în cadrul vizitei la Grădinița nr. 8 „Andrieș” din Ceadâr-Lunga, unde a donat cărți în limba română.

De asemenea, oficialul a declarat că educația creează oportunități concrete pentru dezvoltarea copiilor și apropierea dintre comunități. Acest domeniu reprezintă una dintre direcțiile în care România investește constant în R. Moldova, prin proiecte și inițiative menite să creeze condiții mai bune pentru copii și tineri.

„Investiția în educație este extrem de importantă. Atunci când oferim copiilor acces la cărți și oportunitatea de a cunoaște limba

română, contribuim la dezvoltarea lor. Am venit încă de la începutul mandatului la Liceul românesc din Vulcănești și am insistat să găsim soluții pentru a-l sprijini. Astăzi avem planuri concrete pentru un sediu modern, pe un teren și într-un spațiu care să răspundă standardelor europene și să ofere condiții de calitate pentru educație”, s-a pronunțat Cristian-Leon Țurcanu.

La Vulcănești, Ambasadorul a vizitat Liceul „Luceafărul”, unde a donat cărți în limba română pentru

biblioteca instituției și a discutat cu cadre didactice și elevi despre preocupările și perspectivele lor, precum și despre importanța cunoașterii limbii române și oportunitățile pe care aceasta le oferă tinerilor pentru construirea propriului parcurs profesional. Excelența Sa a specificat că a susținut încă de la începutul mandatului exercitat de el identificarea unor soluții pentru dezvoltarea Liceului și asigurarea unor condiții moderne de studiu. De remarcat că instituția de învățământ a atras în toamna anului curent peste 100 de elevi în clasele cu instruire în limba română. Iar vizita în sudul țării s-a încheiat la Comrat.

„Pentru România, dialogul cu comunitățile locale din Republica Moldova rămâne foarte important. Investițiile în educație, infrastructură, cultură și proiectele care aduc beneficii concrete oamenilor sunt cea mai solidă bază pentru apropiere, încredere și dezvoltare. Este esențial să păstrăm un dialog constant, pragmatic și deschis cu autoritățile locale și să identificăm împreună soluții pentru prioritățile comunităților”, a punctat Cristian-Leon Țurcanu.

Singapore îi plătește pe oameni să citească 15 minute pe zi

Singapore a lansat o campanie națională prin care încurajează cetățenii să citească zilnic, oferindu-le mici recompense pentru timpul petrecut cu o carte. Programul face parte din ReadSG, o inițiativă desfășurată pe parcursul a cinci ani de National Library Board, al cărei obiectiv este transformarea lecturii într-un obicei cotidian.

Mecanismul este simplu: pentru cel puțin 15 minute de lectură pe zi, înregistrate pe platforma CrowdTaskSG, participanții primesc 20 de monede virtuale. Pentru 1 000 de monede se acordă un dolar singaporez, ceea ce înseamnă că sunt necesare 50 de zile de lectură pentru o recompensă de un dolar singaporez. Recompensa are mai degrabă rolul de a promova lectura decât de a reprezenta o plată propriu-zisă.

Inițiativa apare într-un context în care timpul petrecut cu texte scurte și pe dispo-

zitive digitale este în creștere. Datele National Library Board arată că – deși 89% dintre adulții din Singapore citesc săptămânal dacă sunt incluse știrile, articolele și conținutul de pe rețelele sociale – doar 28% citesc cărți în fiecare săptămână.

Programul propune un obiectiv accesibil – un sfert de oră de lectură în fiecare zi, fie în transportul public, în pauza de masă sau înainte de culcare. Campania include activități în biblioteci, evenimente dedicate lecturii și o componentă prin care timpul petrecut citind poate contribui la proiecte caritabile.

Inițiativa este lansată chiar într-o perioadă în care rezultatele internaționale confirmă nivelul ridicat al competențelor de citire ale elevilor singaporezi. Potrivit PISA 2025, un raport publicat de OECD la 8 septembrie 2026 relatează că Singapore a obținut 535 de puncte la citire, cel mai mare scor dintre cele 89 de țări și economii participante la evaluarea acestui domeniu.

În același timp, rezultatul este cu 8 puncte mai mic decât în 2022. La nivelul OECD, scăderea este și mai pronunțată: performanța medie la citire a coborât cu 28 de puncte între 2015 și 2025. OECD notează, de asemenea, că au scăzut în mod deosebit competențele legate de evaluarea informațiilor, realizarea conexiunilor între mai multe surse și gândirea critică asupra textelor.

În Singapore, 86% dintre elevii de 15 ani au atins cel puțin nivelul de bază de

competență la citire, iar 22% au ajuns la nivelurile superioare 5 sau 6. Astfel, campania nu pornește de la lipsa performanțelor la citire, ci de la preocuparea pentru menținerea și dezvoltarea unui obicei de lectură susținută într-un mediu în care atenția este disputată de fluxuri continue de conținut digital. Pentru Singapore, soluția propusă este neobișnuit de simplă: 15 minute, o carte și un mic stimul pentru consecvență.

Căpitanul Grigore Jianu

Mă gândesc la Cobâlca mea și simt că ceva îmi scapă. Păi da, lipsește Grigore Jianu, bunelul meu de pe mamă, de care mă leagă atâtea amintiri...

Mulți săteni îl onorau cu apelativul „căpitanul Grigore Jianu”. La începuturi am crezut că ar fi avut gradul militar de căpitan, fiind, în tinerețe, marinar pe Marea Neagră, slujind țarului rus. Șapte ani. Știa foarte bine rusește. Apoi am înțeles că porecla onorifică de căpitan i s-a acordat fiindcă în viața sa de până la colhoz a fost răzeș cu cheag, frunțaș al satului. Și încă o nedumerire vremelnică – bunelul avea numele de familie Jianu, în timp ce fiul său, tot Grigore (Grișa), semna Jian. Bunelul nu făcuse slujba în Armata Sovietică și sovieticii nu i l-au scurtat pe u românesc.

Baza economică a familiei bunelului era, precum a popoarelor antice, agricultura, mai ales viticultura. Ne mobiliza și pe noi la această indeletnicire: care uda roșiile, care prăsea în vie, care curăța pomii... Onoarea de a face vin și-o rezervase sieși, după cum și deșertatul polobocului era, în temei, opera sa. Nu uita să-și pregătească, iarna, „moruzul”. Punea în fața beciului un poloboc cu vin, gerul îngheța vinul pe margini, în mijloc păstrându-se tăria, adică „moruzul”. Am gustat și eu din licoarea aceasta. A fost grozav de bună.

În timpurile colhoznice, bătrânul era, de regulă, harbuzar. Din primăvară, când punea semințele pepenilor verzi sau galbeni, apoi vara, când prăsea curpenii, și până toamna, când ultimii harbuji erau puși la murat. Și avea o colibă mare, acoperită cu fân, iar în ea fel de fel de ierburi miro-sitoare – o adevărată poveste. Am înnoptat și eu de câteva ori în colibă. Într-o toamnă târzie m-am culcat învelit într-un cojoc. Când m-am trezit, picioarele ieșite de sub cojoc îmi erau reci ca gheața, iar unghiile îmi erau acoperite cu brumă...

Odată, vara, m-am dus la bunelul cu ceva de ale gurii. La despărțire mi-a dat o harbuzoaică lunguiață și mare. Să fi avut vreo șapte-opt kilograme. Am pus-o în traistă și m-am pornit spre casă, să-mi îndulcesc și celelalte neamuri. Pe drum mă întâlnesc cu vreo cinci băieți, mai mari, mai mici. Și fiindcă erau prieteni de ai mei, mă fudulesc, le arăt harbuzul. Apoi îi întreb: „Da voi unde vă duceți?”. „La moș Grigore, la furat harbuji”, mi-au răspuns aceștia haiducește. Eu, să nu-mi caut de drum? Voiam și eu să merg la furat, căci, chiar de mâncasem miezul dulce de pepene verde, n-a fost atât de gustos, fiindcă nu era din furat. Ascund trăistuța cu harbuzoaica în niște tufari și mă pornesc cu ceilalți lainici. Ajungem la harbuzărie. Care era foarte întinsă.

Coliba bunicului era într-o margine, sub niște copaci. Nu se vedea nimeni. Noi, haiducii, o luăm din alt capăt. Târâș-grăpiș, pe pânțele, prin buruieni... „Stați, hoților! Măinile sus!”. Inimile ne fugiseră în călcăie... Vreo patru paznici, care până atunci mâncaseră harbuji în colibă, ne înconjuraseră. Cu arme de vânătoare. Printre ei – și Lionea Țepordei, era „starșii ohranik”, groaza copiilor care îndrăzneau să fure de pe lanurile colhozului.

Escortați, ne-am dus la colibă. Bunicul m-a privit încrunțat. Înăuntrul, pe niște ziare, erau bucăți de harbuz încă nemăncate. Cineva dintre paznici: „Și acum ce să facem cu dânsii?”. Altul: „Să-i împușcăm!”. Nu prea credeam în împușcat. Atunci fiorosul Lionea Țepordei apucă o mână zdravănă de sare, ce era într-un pachet în colibă, și o răstoarnă pe bucățile de harbuz cu porunca: „Mâncați! Tot, până la sfârșit! Și cojile!”.

Mâncam de ne trosneau fălcile. Mâncam și plângeam. După care ne-au dat drumul să mergem la casele noastre. În drum ne opream la fiecare fântână, izvoarăș, pârau... Ne crăpau burțile de durere, dar beam apă să ne potolim setea...

Dar nu pot uita și mâncarea *dulce*, făcută de bunelul. Când era în dușii cei buni, mă trimitea la *dugheană* (magazin) să cumpăr scrumbie, care,

la Cobâlca, se chema *scrânghită* și era mai sărată decât harbuzii de pomină. Veneam acasă, bunicul lua peștele, îl învelea pe fiecare cu multe ziare (Pravda, Izvestia, căci era cărturar, știa și rusește, poate nu ca Mihai Beniuc, dar totuși...). Apoi punea peștii sub jăratul din plită. Numai el știa când să-i scoată. Peștii erau fierbinți, sfărâiau. Îi pune la răcorit și-i stropia puțin cu oțet... Când acestor pești li se mai alătura o o mămlăguță făcută din făină măscată, de rășniță (bunelul își ținea „moara” de măcinat în bașcă, un sopron rudimentar), atunci măi dă, Doamne, gură. Poama raiului! N-am mai mâncat astfel de bucate din dalba mea copilărie...

Surorii Maria, care îl ține minte și ea, îi aducea *mampasele* (este cuvântul la Vasile Stati!), niște bomboane micuțe care se încheiau boțuri. Dar erau bune, erau dulceață de care n-am prea avut parte în copilărie... O ajuta pe mama și copiii ei cu ce putea. Iarna, când trebuia vânturată floarea soarelui, ca să nu se „aprindă” (a se altera, a se încinge), „căpitanul” Grigore Jianu se ducea la lucru încălțat cu niște cizme de uriaș. Pe care, la sosire acasă, le umplea cu răsărită. Din ea, ulterior, făceam ulei. Vai ce bun era uleiul presărat cu sare și întins cu o bucățică de pâine...

Ion IACHIM

Uneori bunicul se revolta. Odată au ieșit mai mulți bărbați la curățat fântâna. Fântâna era la răscruce, lângă gardul lui moș Ion Untilă. S-au adunat mulți bărbați. Chiar și fostul președinte Nasușnii, un transnistrean „măritat” la noi în sat. Oamenii vorbeau, glumeau. Unchiul Grișa i-a zis bunelului: „Hai, mai cu inimă, *tovarășe Jianu!*”. Bunicul a oftat, s-a urcat pe un pietroi mare, fiind el cam scund, și și-a chemat feciorul mai aproape. Când i-a lipit o palmă! „Măi Grișa, eu ți-s tata, dar nu tovarăș! Tovarășii ne-au adus la sapă de lemn!”. „Nacealnicul” Nasușnii a dat să spună ceva, dar bunelul încă nu coborâse de pe pietroi și fostul președinte și-a înghițit spusele.

...Acuși, da-va Domnul, voi ajunge la optzeci. Departe, din veșnicie, mă muștră sau mă laudă căpitanul Grigore Jianu. Măine sau poimăine ori mai răspoimăine ne vom reintâlni.

O antologie a epigramei bibliologice ce provoacă buna dispoziție

Se zice că ziua bună se cunoaște de dimineață. Iată de ce vă recomand spre lectură o carte de umor și satiră ce vă poate descreți frunțile. Vorba e de volumul „Caleido-scopul epigramei bibliologice” (antologatori Gheorghe Bălci și Ion Diviza, ilustrații de Costel Pătrășcan, România). E un trio de autori potrivit, la genul potrivit, care au reușit ca textul și desenul, caricatura, să se completeze reciproc și să creeze o carte unitară, armonioasă și provocatoare de zâmbete și bună dispoziție. E o carte inedită în felul ei prin concept și chiar unică, după afirmația unuia dintre antologatori în arealul românesc.

Antologia a fost lansată în sediul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, ediția fiind îngrijită de dr. Mariana Harjevschi, director general al acestei instituții. Ce prezintă această carte aflăm chiar din una dintre cele două prefete ale volumului cu genericul sugestiv „Epigrama în bibliotecă – cititori cu zâmbet”, semnată de ea: „O carte care imbină umorul de calitate cu reflecția subtilă, sarcasmul elegant cu gândirea rațională. Nu întâmplător, locul de naștere al acestei antologii este Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, instituție care dincolo de misiunea de promovare a lecturii și culturii scrise, încurajează și cultivă de ani buni arta epigramei. Antologia de față adună epigrame dedicate cărții, bibliotecii, lecturii, cititorului și bibliotecarului – simboluri ale vieții culturale care pulsează în jurul bibliotecii și care, în versuri scurte, capătă farmec, ironie și sens”.

Lansarea a fost una captivantă. Cel de al treilea protagonist al cărții, Costel Pătrășcan, a descrețit frunțile celor prezenți cu ajutorul unui film realizat de el, cu scene comentate în stil umoristic. Totuși, la umila mea părere, mi s-a părut că s-a cam lungit un pic lansarea. Amintindu-ne într-un fel și de zicala: Buturuga mică răstoarnă carul mare... În continuare voi stăruii mai mult nu pe evenimentul în sine, ci pe obiectivul lui, adică cartea propriu-zisă. Voi face o succintă prezentare a ei. Mai ales că am reușit s-o citesc în mare parte. Apropos de evenimentul la care mă refer, iată o epigramă care ce-i drept nu vizează anume această lansare, ci un fenomen la general: „La lansări mai delicate,/ După un șpriț și un pișcot,/ Multe cărți sunt aruncate/ Cu autograf cu tot”.

Așadar, după ce „cărțile”, mă refer la cele de joc, au fost deschise și s-a dezvăluit în linii mari conținutul

volumului, să aflăm și opinia celui de al doilea prefațator. Și anume a academicianului „pe bune” (afirmația aparține unui renumit critic literar) Mihai Cimpoi, care e și el un pic umorist, dacă nu chiar mai mult, fiind inclus în antologie cu opt epigrame și la finalul cărții participă la un superb duel epigramatic cu Gheorghe Bălci: „Farmecul acestui CALEIDO-SCOP (ei bine, fiecare cu scopul lui; aici, de a ne face să ne delectăm cu poanta găsită) se datorează și calității celor incluși cu texte de a fi și autori de cărți și cititori de cărți (în termenii bibliotecarilor: utilizatori), numărul cărora s-a cam împușcat. Scopul epigramiștilor noștri este și acela de a-i recâștiga..., care, cel puțin aici, sunt serioși, așa cum îi voia, de altfel, și Topârceanu”.

E bine să specificăm că în volum au fost incluși scriitori, autori de epigrame de pe ambele maluri ale Prutului, începând cu Vasile Alecsandri. Bogdan Petriceicu Hasdeu este prezent doar cu o epigramă și Mihai Eminescu cu două: „Vrei să fii” și „De poștiți”. Regret că antologatorilor le-a scăpat din vedere o epigramă semnată de Eminescu care s-ar fi potrivit de minune aici, și anume „Autor și editor” (Pfeffel): „E. De ce așa de trist, obscur?/ A. Ah! un nemernic mi-a furat/ Poemul meu neîmpri-mat:/ E. Sărmanul fur!” Odată ce suntem la capitolul Eminescu, țin să fac trimitere și la o epigramă din antologia „Caleido-scopul epigramei bibliologice”: „Detractorilor lui Eminescu” este semnată de Gheorghe Bălci: „Poetul dus în infinit,/ Văzându-i, ar fi spus:/ „N-au fost pe când nu s-au zărit,/ Azi îi vedem și nu-s!”. Iată o epigramă a unui autor de dincolo de Prut, Corneliu Costă-

chescu, care completează tematica anterioară, dar în alt registru „Bibliotecile din Chișinău!”: „Îl poți citi pe domnul Eminescu/ La „Ghibu”, la „Hasdeu”, la „Titulescu”/ Dar poți să îl cinstești, cu-ai tăi amici,/ Și-n Cricova... Sau la Mileștii Mici!”.

Evident, punctul forte al volumului sunt epigramele dedicate cărții, bibliotecilor, implicit bibliotecarelor. Iată câteva mostre: „Elogiu cărții”: „O, carte scumpă și frumoasă,/ Țin cu drag la mine-n casă/ Fiindcă-n paginile toate/ Nu ai deloc... publicitate” (Gheorghe Bălci); „Abonații de la bibliotecă”: „Azi, numărul de cititori/ Din satul meu, tot mai precar e,/ Căci mulți sunt doar admiratori/ Ai noii... bibliotecare!” (Ioan Toderașcu); „Fustangiu la bibliotecă”: „Vine la bibliotecară/ Și o roagă prea supus/ Ca să urce iar pe scară,/ Să-i dea cartea cea de sus.” (Igor Grosu).

În antologie au fost incluse și unele epigrame adresate elevilor, cum ar fi „Unui elev” (autograf pe „Scri-sori fără adresă”): „Citind „Scri-sori fără adresă”/ Ajungi departe, nu zic ba,/ Dar cu condiția expresă/ Să mai citești și altceva!” (George Topârceanu); „Unei tinere”: „Când erai micuță-n școală,/ Mi-era drag să fii școlar./ Azi, când tobă ești de carte,/ Azi m-ai prinde toboșari!” (Ion Luca Caragiale); „Unui elev”: „Nici matematica nu-i grea,/ În cazul când te ții de ea,/ Dar nu-i ușoară nicio carte/ Dacă te ții de ea... departe!” (Gheorghe Breharu).

Inegalabilul Costel Pătrășcan a ilustrat cartea cu desene și caricaturi, ce trebuie privite pentru a fi savurate pe deplin. Cu toate acestea, voi apela la o mostră de la p.132, unde este un desen cu un hoț de aparta-

mente, care tocmai se chinuiește să forțeze pentru a deschide o ușă străină și este surprins în flagrant delict de o reporteriță de la televiziune, care îi pune următoarea întrebare: „Când ați deschis ultima dată o carte?”.

Cu adevărat, cireasa de pe tort se află, probabil deloc întâmplător, la finalul cărții, ca un fel de premiu pentru cei ce o vor citi până la capăt. Vorba e de duelurile epigramatice dintre acad. Mihai Cimpoi și Gheorghe Bălci, și al doilea duel dintre Bălci și Ion Diviza, care provoacă artificii de zâmbete și haz, ce nu cauzează răni și incendii cu urmări nefaste. Propun atenției doar unele fragmente: „Soției după 20 de ani”: „Când m-ameți între-o rotire/ Parfumul diafanei rochii/ Ne-am înțeles dintr-o privire/ Și toată viața ne-am scos ochii...” (Gh. B.) Replica academicianului: „Poet, epigramist vârtos/ Dar și funcționar prosper/ Soția ochii ți i-a scos,/ Dar nu ai devenit Homer...” Acum începutul celui de-al doilea duel epigramatic, „Pălăriei lui Ion Diviza uitată în trenul Râmnicu Vâlcea”: „S-a pierdut într-o clipită,/ Însă dubii nu încap/ Pălăria-i fericită/ C-a scăpat de așa un cap”. Replica lui Ion Diviza: „Eu mai am o pălărie,/ Și de asta vreau să scap:/ Ți-aș împrumuta-o ție,/ De-ai avea, Gheorghită, cap...”.

Continuarea duelului în „Caleido-scopul epigramei bibliologice”. Citiți cartea și nu veți regreta. Dimpotrivă, veți câștiga o doză de bună dispoziție și poftă de viață pe tot parcursul anului curent și, de ce nu, pentru anii care vor veni, sperăm cu pace și roade spirituale și umoristice. Spor la lectură și la... răs.

Andrei VIZIRU

2026 – Promoția anilor 1966-1976 și emoțiile prilejuite de o reîntâlnire cu școala

După 60 de ani de la primul nostru pas în clasa întâi și 50 de ani de la absolvire, noi, absolvenții promoției anilor 1966-1976, am decis să ne întoarcem la școală. Deoarece în viața fiecărui om există un loc spre care el își dorește să se întoarcă mereu. Pentru noi, acel loc unde, în anul 1966, am făcut primul pas spre lumea cunoștințelor și spre viața de oameni maturi, este Școala medie nr.1 din Talmaza, Ștefan Vodă, astăzi Gimnaziul „Anatolii Sârghi”.

Pentru că nimeni nu a plecat cu adevărat dintre noi atât timp cât este păstrat în memoria celor care l-au cunoscut și l-au iubit.

Privind fotografiile de acum șase decenii și comparându-le cu chipurile de astăzi, am înțeles cât de repede trece timpul. Între două fotografii cu persoanele proiectate pe ele, se perindă acești ani, poate chiar o viață întreagă. Fiecare a plecat pe propriul drum. Viața ne-a dus în locuri diferite, ne-a oferit bucurii și încercări, familii, profesii și responsabilități. Au trecut ani peste ani, iar chipurile noastre s-au schimbat.

Însă dincolo de riduri, de părul albit și de anii care au trecut, am

înțeles că școala este începutul unui drum, unde se formează caractere, se nasc prietenii și se pun bazele unor destine.

Dascălii nu dispar niciodată cu adevărat din viața elevilor de altădată. Ei rămân în felul în care gândim, în valorile pe care le purtăm și în amintirile pe care le păstrăm. De aceea, această întâlnire a fost nu atât despre școala care ne-a format, ci mai ales despre oamenii care ne-au învățat primii pași.

Un loc aparte în această poveste îl ocupă prima noastră învățătoare, Evghenia Varfolomeevna Deliu. Revederea cu dumneaei a fost un moment dintre cele mai emoționante. În fața ei, timpul parcă a încetat să mai existe. Am revăzut omul care ne-a călăuzit primii pași, ne-a învățat primele litere, cifre și care, fără să știe atunci, a pus o cărămidă importantă la temelie a vieții fiecăruia dintre noi.

Am discutat cu Larisa Anatolievna Lungu, director al Gimnaziului „Anatolii Sârghi” din Talmaza. Am evocat cu o tresărire de inimă *primul sunet*. Am privit cu emoție la copiii de astăzi, amintindu-ne de drumul pe care noi îl începuserăm cu șase decenii în urmă. Am simțit ceva aparte, precum copiii de ieri s-au regăsit azi pe o clipă privind la copiii

descoperit că în fiecare din noi mai trăiește copilul de atunci: cel care a intrat pentru prima dată în clasă, a ascultat primul clopoțel și a privit cu emoție învățătoarea. Poate că acesta este cel mai frumos dar al acelor zile: ne-am reîntors în trecut și ne-am regăsit pe noi înșine. Am

din fața lor și înțelegând că timpul nu ne desparte, ci ne leagă pe toți. Ca semn al recunoștinței și al legăturii noastre cu școala, am oferit instituției sigla promoției 1966-1976, o imagine simbolică care să rămână acolo fiind și un semn al trecerii noastre prin această instituție. Un semn pentru generațiile de astăzi și pentru cele care vor veni. Ca, într-o zi, cineva să privească acea siglă și să știe că, în urmă cu șase decenii, aici a început povestea unei generații:

Șaizeci de ani de la începutul drumului. Cincizeci de ani de la despărțirea de școală. O viață de amintiri. Iar povestea noastră rămâne acolo unde a început: în școală, în suflet și în memoria unei generații.

Am plecat după aceste zile cu sufletele pline. Cu fotografii, cu amintiri, cu îmbrățișări și cu promisiunea că nu vom lăsa timpul să ne despartă din nou atât de mult.

Emilia TINCU,
director, Casa de cultură,
or. Ștefan Vodă

Comunitatea academică a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” transmite sincere condoleanțe doamnei rector, conf. univ., dr. **Alexandra Barbăneagră**, în legătură cu trecerea la cele veșnice a mamei sale.

În aceste clipe de profundă durere, suntem alături de dumneavoastră și de familia îndoliată. Nicio despărțire nu poate șterge iubirea, amintirile și valorile pe care o mamă le lasă în sufletul copilului său.

Vă dorim putere, alinare și pace sufletească, iar amintirea mamei să vă rămână mereu vie și luminoasă.

Dumnezeu să o odihnească în pace și în lumina Sa veșnică!

**Comunitatea academică
a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”**

Halterofilii moldoveni și-au adjudecat 26 de medalii la Campionatul Mondial Universitar

O salbă impresionantă de 26 de medalii (10 de aur, 8 de argint și 8 de bronz) a cucerit selecționata Moldovei la Campionatul Mondial Universitar de Haltere, desfășurat în perioada 8-12 septembrie curent la Doha, Qatar. Trei reprezentanți ai țării noastre au obținut câte trei distincții de aur: la stilurile *smuls* și *aruncat*, precum și la *total*. Este vorba despre Dorin Betca (categoria de greutate de 70 kg), Tudor Bratu (95 kg) și atleta Alexandrina Ciubotaru (77 kg), ultimii doi înregistrând, la proba total, câte un record al Federației Internaționale a Sportului Universitar (FISU).

de bronz, Victor Moroșanu în limitele aceleiași categorii de greutate a câștigat una de argint (*smuls*) și două de bronz, iar Stanislav Uja (+110 kg) și-a adjudecat o medalie de argint (*smuls*) și una de bronz (*total*).

În clasamentul general pe națiuni, lotul Moldovei s-a clasat pe locul 2 printre 21 de țări participante la turneul rezervat studenților (116 halterofili). Este de menționat că proba de haltere a revenit în calendarul sportiv mondial universitar după o pauză de 8 ani, ediția precedentă derulându-se în 2018, la Białka Podlaska, Polonia.

De asemenea, trei sportivi din R. Moldova au cucerit medalii de aur la Campionatul Mondial Universitar la lupte pe plajă, desfășurat în zilele de 17 și 18 septembrie

La rândul său, Ion Badanev (65 kg) a contribuit la palmaresul Moldovei cu o medalie de aur (*smuls*) și două de argint. La feminin, Adriana Conac (69 kg) a intrat în posesia a două medalii de argint (*aruncat* și *total*) și a unei de bronz, iar Anastasia Palic (86 kg) a luat „bronzul” în toate cele trei probe.

Alexandr Baldji (85 kg) s-a remarcat cu două distincții de argint (la ridicat și la total) și una

a.c. la Figueira da Foz, Portugalia, fiind vorba de Ion Berghi (cat. 70 kg), Gabriel Ojog (80 kg), ambii studenți la USM, și Traian Căpățînă (90 kg, UTM). Turneul a reunit luptători din 31 de țări, Moldova și Brazilia acumulând cel mai mare număr de distincții supreme – câte trei. Proba de lupte pe plajă a fost inclusă în premieră în programul Campionatului Mondial Universitar.

Iulian BOGATU

Univers Pedagogic *pro*

Chișinău, MD 2059, str. Doina, nr. 104, et. 2

E-mail: univers2@mail.ru, univers.pedagogic@gmail.com

Tipar: ÎSFEP „Tipografia Centrală”. Tiraj: 469 ex. Comanda nr. 3492.

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

REDACȚOR-ȘEF	► Oxana Parașciuc
REDACȚOR PRINCIPAL	► Iulian Bogatu
REPORTER	► Silvia Țurcan
CORECTOR	► Elvira Țăgănaș-Pântea
MACHETATOR	► Iurie Babii

Redacția nu corespundează cu autorii, nu recenzează și nu restituie materialele necomandate. Preluarea articolelor și pozelor este posibilă doar cu acordul prealabil al redacției.

INDICE DE ABONARE LA:

„Poșta Moldovei” – PM21741

„Moldpresa Grup” SRL

Abonare online: <https://services.posta.md/abonarea2022#/publication/264>